

EI CAFÈ DE LA GRANOTA, de Jesús Moncada

1. Un barril de sabó moll

En Pere Camps, patró d'un llagut, donava ordres per descarregar uns barrils de sabó que hi havia al port. Per fer-ho va ordenar a un dels seus peons, en Florenci, que portés el barril a la botiga d'Adelaida, que es trobava al final d'un carrer que feia pujada en línia recta. El dia anava enfosquint, la gent del poble recriminava a en Florenci que no plantés cara a en Pere. Va començar a ploure i tothom va anar a buscar refugi, quan de sobte es va sentir un soroll com un tro. Tots van mirar què havia passat i van veure que el barril de sabó havia xocat al bar d'Alexandre i s'havia convertit en escuma. Ara el dubte era com se li havia escapat a en Florenci el barril, si va ser per cansament o perquè, com que estava empipat, el va deixar anar en el precís moment que pujava pel carrer en Pere Camps, el despòtic patró.

2. La Plaga de la Ribera

En Jeroni Sales i Santapiga és l'agutzil de la seva vila des de fa trenta anys, i li envia una carta al director de la presó de Lleida en què li explica el que el preocupava. Feia temps que es parlava d'enderrocar la casa de la Vila i construir-ne una de nova, fins que un dia, en una reunió de l'Ajuntament el paviment del saló d'actes va cedir, i aquí van començar les obres. El primer que calia per enderrocar-lo era buidar l'edifici, així que van fer lots amb tot el que hi havia dins, i els van anar repartint entre els regidors i els funcionaris. A en Jeroni li van tocar uns capgrossos, un arxiu, i, entre d'altres coses, un presoner, anomenat Valerià, àlies la Plaga de la Ribera. En Jeroni i la seva dona, l'Elisenda van passar els primers dies amb l'ai al cor, per por que en Valerià fes alguna malesa o s'escapés. Però, a poc a poc, el van anar sentint com un més de la família. A vegades en Valerià li explicava al Jeroni els seus intents per arribar a convertir-se en un delinqüent de fama internacional, però, desgraciadament, aquests intents eren infructuosos. Per

aquest motiu en Jeroni li escriu la carta al director de la presó, per demanar-li si en Valerià podria anar allà per rebre classes particulars d'un criminal de veritat.

3. Absoltes i sepeli de Nicolau Vilaplana

El cronista explica l'enterrament més recordat i conegut de la història de la vila, el de l'oncle Nicolau, un home molt estimat a la vila, que, malauradament, i per causa de la malaltia de la germana del mossèn, es va haver celebrar el mateix dia i a la mateixa hora que se celebrava el partit més important de la temporada contra els de Masos de Cinca. La majoria de gent de la vila es va perdre el partit per tal d'assistir a l'enterrament, des d'on escoltaven els gols i els xiscles dels aficionats, intentant resistir la temptació d'abandonar l'avorrit discurs del rector de Vallperdiu, substituït del mossèn de la vila), per tal d'anar a veure com evolucionava el partit de futbol. Vint anys després de la mort de Nicolau Vilaplana, algunes persones no han acabat de pair aquesta coincidència i alguns ho retreuen al fill gran de l'oncle Nicolau, ja que, per culpa de l'enterrament, es va perdre la victòria de l'equip local, encara que ell no en tenia cap culpa. D'aquest partit en queda una fotografia al cafè del poble, que és la causant d'aquesta evocació.

4. Paraules des d'un oliver

El personatge principal, un lladregot poca vergonya, es disposa a robar una abundant collita d'olives, quan de sobte, apareix l'Isidre, el botiguer i propietari de les oliveres. És enxampat enfilat dalt d'un arbre, i explica que les seves intencions eren bones i no vol que hi hagi cap malentès, ja que segurament la seva dona s'ha oblidat d'informar-lo sobre la seva humil tasca. El personatge explica que estava amoïnats perquè li passés la temporada de collita i havia decidit fer-li un favor abans que se li fessin malbé. Però, la història del lladre no convenç l'Isidre, que el treu fora colpejant-lo amb un

bastó, malgrat haver-li recordat que havien lluitat plegats a la batalla de l'Ebre.

5. Informe provisional sobre la correguda de l'Elies

Aquest relat narra en tercera persona els pocs minuts de l'Elies corrents des de casa seva fins a El Cafè del Silveri, on para la línia d'autocars que van cap a Lleida. El cronista vol saber l'hora i la ruta que fa l'Elies preguntant als veïns, els quals donen informació contradictòria fins que, finalment, arriba a saber quin camí va seguir i, el més rellevant, per què corria d'aquella manera. L'Elies corre per dir al conductor de l'autocar que no cal que li porti el medicament que li havia encarregat per a la seva dona que, segons el metge, estava a les acaballes i no podria durar gaire més amb vida. L'home es vol estalviar els diners de les medecines ara que ja no hi ha res a fer perquè se salvi. Aquesta història quedarà fixada en la memòria del poble ja que tothom el va veure fent aquesta gran correguda. Expressions que apareixen en el relat com "tenia una calaixera plena de bitllets de mil", "no calça mai sabates [...] ja que les que duia el dia del seu casori les havia emprat („fer-se prestar“) a un cosí" o "racionava a la muller fins i tot l'aire que respirava", que són dites pels seus conveïns, parlen de la gasiveria d'aquest personatge, més que no pas del seu caràcter pràctic.

6. Futbol de Ribera

En el Cafè de la Granota, una fotografia del 1958, on surt l'equip de futbol de la vila d'aquells temps, dóna peu a Cristòfol, a explicar-li al cronista la següent història: Abans de la Guerra Civil, una riada del riu Segre va devastar l'hort de Ramon de Tamariu, situat a la punta de la vila on conflueixen l'Ebre i el Segre. Quan l'aigua es va anar assecant es va decidir que el fangat restant s'aprofitaria per construir-hi el camp de futbol. El camp va quedar preciós. L'inconvenient era que la portaria de llevant, estava tocant al riu Segre i unes de les bandes donava al riu Ebre, de tal manera que a la

mínima que algú xutava, la pilota anava riu avall. Ara bé, les característiques del camp, no van afectar mai tant a un partit com el d'aquell diumenge del 1958, contra un equip de la Vila dels Monegres. Tot el poble hi era present i el riu Segre baixava inflat. Després de fer la fotografia de l'equip, que Pràxedes, el propietari del Café de la Granota, havia d'emmarcar i penjar al seu establiment més endavant com a record, l'àrbitre va bufar el xiulet perquè així el partit comencés. Des del primer moment, els forasters no van parar de fer faltes, de les quals l'àrbitre no en va xiular ni una. L'ambient del públic s'anava escalfant per moments, fins i tot van amenaçar l'àrbitre de llençar-lo al riu. Tot i que les expectatives del partit eren molt dolentes, ja que l'equip local anava perdent, va succeir el que menys s'esperaven els vilatans: l'equip del poble va guanyar, gràcies al fort cabal amb què baixava el riu Segre, que va acabar frenant el riu Ebre. Aquest es va anar desbordant dins el camp i, com que els forasters no havien vist mai un riu, i menys sobre un camp de futbol, es van atemorir i l'equip del poble va guanyar amb diferència.

7. Senyora mort, carta de Miquel Garrigues

Aquest conte està escrit en forma de carta. Miquel Garrigues l'escriu a la senyora Mort, des de El Cafè de la Granota. Ell havia estat barquer, transportava gent d'una banda a l'altra del riu, majoritàriament miners. Però el seu ofici va acabar quan es va construir un pont per travessar el riu. Al quedar-se sense treball, es dedicà a ser miner, i carregava llaüts de carbó. Un dia l'apotecari va ensenyar-li un quadre on apareixia una barca similar a la seva. Recreava l'escena de Caront, el barquer de l'inframón, que transportava els morts d'un costat a l'altre de la llacuna, que representava el pas a l'altra vida. Sabent això, Miquel Garrigues fa la petició a la senyora Mort per fer de barquer en el més enllà, quan li arribés l'hora, per tal que Caront, ja gran, pugui descansar.

8. Preludi de traspàs

L'àvia, està estirada al llit guaitant totes les parentes i veïnes que han vingut a vetllarla per fer-li més fàcil la mort. No serà fàcil, hi ha persones que moren amb placidesa, però l'àvia no tindrà una mort tan fina com la de l'oncle Orestes, que es va morir a la seva habitació després d'avisar la seva dona que anava a fer-ho. Però l'àvia té por i la tia Ramona recorda el què va fer perquè ara no pugui expirar amb tranquil·litat. La tia Ramona sap el dia i l'hora en què l'avi va arribar a casa i va anunciar a l'àvia que pensava plantar una figuera al pati. L'àvia va començar una retòrica sobre els desavantatges de fer-ho, fins que l'avi va donar un cop de puny a la taula i va dir que l'endemà la plantaria. L'àvia no va dir res en contra de la figuera mai més, però anava covant el ressentiment fins que un quart d'hora després que l'avi morís, va tallar l'arbre, cosa que va fer que l'avi s'encarcarés de la ràbia. Per això l'àvia està espantada, no vol morir-se perquè sap que fa quinze anys que l'avi l'espera per passar-li'n comptes.

9. Els delfins

En Miquel és un home que es dedica a anar als enterraments de la gent del poble, per donar el condol als familiars del difunt. Ell està molt orgullós i satisfet de la feina que fa i assegura que ningú la podria fer tan bé com ell. En aquesta ocasió explica que ha estat magnífic, primer dalt de l'altar major i, després, acostant-se al banc dels familiars del difunt. Se sent estimat per la gent del poble, ja que li han donat el privilegi de ser sempre el primer a passar a donar el condol, encara que de vegades s'han sentit comentaris de la gent que han fet que l'home es replantegi de continuar o que algú altre ocupi el seu lloc, ja que tard o d'hora algú l'hauran de substituir i, encara que de candidats no en falten, ell creu que cap podrà ocupar el seu lloc amb la mateixa dignitat que ell.

12. L'assassinat del Roger Ackroyd

En Damià explica al Sebastià, el jutge de pau de la vila, i amic seu, com va arribar a disparar al Teodor. Tot va començar a la nit, quan en Damià, un enamorat de les novel·les de detectius, va començar a llegir-ne una de l'Agatha Christie: L'assassinat d'en Roger Ackroyd. De seguida s'hi va enganxar, però la dona l'hi va fer deixar dient-li que tanqués el llum i es posés a dormir. L'endemà, en Damià, va matinar, i assegut a la porta de casa seva, es va disposar a llegir la novel·la sencera. La primera interrupció la va fer el Xapa, que va aparcar la camioneta al davant seu. Va començar a parlar-li de les seves aventures, i només el va fer aturar un camió que no podia passar. Així que el Xapa va marxar per moure la camioneta. La segona interrupció va venir a càrrec de la seva dona. Després de la petita escridassada, en Damià afirma que el Teodor seia a l'altra banda de la plaça. El noi va reprendre la novel·la i molt ficat al llibre, no es va adonar que en Teodor en preparava una de les seves. En una estona, es va presentar el cunyat d'en Damià per deixar-li al costat l'escopeta i el morral mentre anava a comprar tabac. Ell va continuar llegint, ficat de cap en una història de la qual aviat sabia qui era l'assassí, i no es va adonar que en Teodor se li estava acostant. De cop el toca a la mà i li va dir el nom de l'assassí. En Damià li va disparar, i li hauria tornat a disparar, si no fos perquè es va desmaiar al veure sang.

13. Amor fatal en decúbit supí

En Gervasi Fenollada, propietari de Lignits de l'Ebre S.L., es troba tancat al seu despatx, on no gosa obrir els ulls per tal de no veure el sofà de cuir vermell que hi ha al bell mig del saló, on sempre s'hi han assegut orgullosos els membres de la família Fenollada i, on ara reposa una fotografia de la flamant model i artista italiana Claudia Cardinale, que va causar furor a l'Europa dels 60. Gervasi mira els quadres que pengen de les parets de l'estança, tot ells honorables membres de la família que han estat afortunats, tant en els negocis

com amb les dones, de manera que han tingut diverses amants, entre elles, la Natàlia, la minyona de la casa, que encara l'acompanya, i han comès diverses malvestats i actes poc honorables. Ell no ha estat capaç de fer res, per això li fa l'efecte que tots ells el miren amb aires de superioritat. A més, ell, Gervasi, no té més que una fotografia d'una model internacional amb qui ell sol es "diverteix". Què pensarien els seus avantpassats si ho sabessin? I la Natàlia, la fidel minyona de la família? Finalment, es planteja deixar de ser "infidel", amb aquesta fotografia, a la seva dona, la Júlia Figueres, propietària de Lignits del Segre S.L., i apunyalat la foto, mentre reposa al mig del sofà de cuir vermell, amb un punyal de plata de la família.

14. Guardeu-vos de somiar genives esdentegades

En Marcel·lí se n'ha d'anar de casa uns dies per portar carbó a Tortosa, cosa que l'alegra molt, ja que així podrà veure la Paulina, una prostituta. De totes maneres, ell era un home casat, amb la Gabriela, una dona que resulta que, des que van tenir el fill, el Carles, s'ha obsessionat amb el petit, desconfia de tothom i ha descuidat el seu marit. Fins i tot està convençuda que el seu fill està malalt, tot i que dos metges li diuen el contrari. Però ella, ben creguda que al nen li passa alguna cosa, decideix anar a Lleida per consultar-li la qüestió a una bruixa. L'Adelaia, mare de la Gabriela, també estava molt preocupada pel seu nét ja que ella havia somiat que se li queien les dents, cosa que és símbol que es morirà algun familiar properament. A Lleida, la bruixa li diu a la Gabriela que el petit ha estat maleït, i que la persona que li vol fer mal és aquella que sigui la primera a donar-li un petó al nen quan arribin a Mequinensa. Aquesta és la raó per la qual ella, al baixar de l'autobús, li clava una navalla, que duia per al seu marit, a la persona que primer li fa el petó a la criatura. El conte té un final obert ja que no arribem a saber si és el Marcel·lí, l'Adelaia o bé la Carlota, mare del Marcel·lí, la persona que estan jutjant.